

SEKSUAALVÄGIVALLA
SOOLINE OLEMUS JA
MÕJU TERVISEHÄIRETE
TEKKIMISELE

HEDDA LIPPUS-METSAOTS

MD, PHD

MIS ON SEKSUAALVÄGIVALD?

- Puudub ühtne definitsioon
- WHO: seksuaalvägivald on igasugune seksuaalvahekord või seksuaalvahekorda astumise katse, soovimatud seksuaalse alatooniga märkused või lähenemiskatsed või muul moel isiku seksuaalsuse vastu sunni abil toimepandud teod teise isiku poolt sõltumata tema suhtest ohvriga ükskõik millises kohas, sh kodus, tööl või mujal
- Igasugune seksuaalse iseloomuga tegu, mis ei põhine vastastikusel kokkuleppel

SEKSUAALVÄGIVALLA LEVIMUS

- WHO andmetel 35.6% naistest on elu jooksul kogenud füüsilist ja/või seksuaalvägivalda
- Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti poolt 2014. a läbi viidud uuringu alusel oli Eestis naistest kogenud seksuaalvägivalda
  - 10% enne 15. eluaastat (18aastase või vanema inimese poolt toimepanduna)
  - 13% alates 15. eluaastast
  - 7% lähisuhtepartneri poolt toimepanduna alates 15. eluaastast
  - 2% viimase 12 kuu jooksul

SEKSUAALVÄGIVALLA ESINEMINE MEESTE JA NAISTE HULGAS

Vägivalla vorm	Elu jooksul kogenud	
	Mehed % (n=1244)	Naised % (n=1590)
Seksuaalvägivald	0.2	6.2
Vaimne ja seksuaalvägivald	0.4	3.8
Füüsiline ja seksuaalvägivald	1.0	3.8
Vaimne, füüsiline ja seksuaalvägivald	2.8	9.1

- Lippus et al., 2020

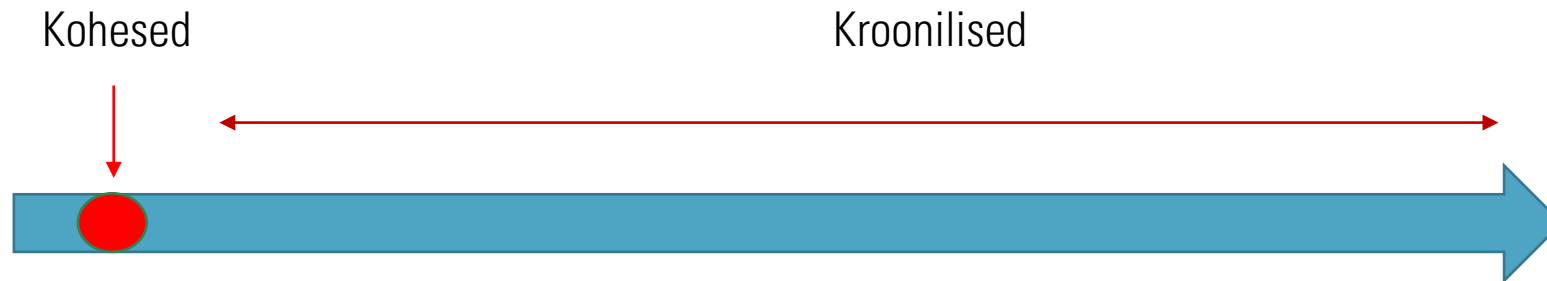
VÄGIVALLA KOGEMISE ERINEVUSED

- Naised kogevad kõigis vanuserühmades meestest enam seksuaalvägivalda ning seksuaalvägivalda kombineerituna teiste vägivaldaliikidega
- Naiste puhul on vägivalla toimepanijaks enam keegi lähedane isik (partner, abikaasa, mõni muu perekonnaliige)
- Meeste puhul on vägivalla toimepanija enam juhututtav või võõras

HULGIOHVRISTAMINE

- Suur osa vägivallaohvritest kogeb elu jooksul enam kui ühte vägivallaliiki
- Leitud on doosist sõltuv negatiivne toime tervisele ja tervisekäitumisele

SEKSUAALVÄGIVALLA TERVISEMÕJUD

KOHESED TAGAJÄRJED

- Seksuaalvägivalla puhul võivad esineda füüsilised vigastused, kuid ei pruugi
- Genitaalidel ei pruugi esineda mingeid vigastusi

- Võimalikud kohesed tagajärjed:
  - anogenaalsed vigastused, verekaotus, põletikud
  - soovimatu rasedus
  - STLIid

KROONILISED TERVISEPROBLEEMID

Füüsiline tervis: mittespetsiifilised valusündroomid, gastrointestinaalsed häired, psühhogeensed krambid, migreenid, endokrinoloogilised probleemid, kuseteede haigused, sagenenud tervishoiuteenuste kasutamine, enam haiguslehti ja töövõimetust

---

Vaimne tervis: PTSD, enam suitsiidkatseid, depressiooni, ärevust, söömishäireid. Leitud seoseid ka bipolaarse häire ja obsessiiv-kompulsiivse häirega

---

Seksuaaltervis: kroonilised vaagnaavalud, vähene nauding/rahulolu seksuaaleluga, valulik vahekord, valulik menstruatsioon, raseduse ajal enam kaebuseid, vähem positiivseid ootuseid/mõtteid seoses lapse sünniga

---

Basile et al., 2006; Champion et al., 2004; Tiihonen Möller 2015; Cromer et al., 2007; Etain et al., 2008, Eberhard-Gran et al., 2007; Hilden et al., 2004; Paras et al., 2009; Santaularia et al., 2014

KUIDAS VÄGIVALD PÕHJUSTAB KROONILISI TERVISEPROBLEEME?

- Muutused bioloogilistes stressile kohandumise süsteemides
  - hüpotaalamus-hüpofüüs-neerupealise süsteemi muutused
  - Kortisooli hüper- ja hiljem hüposekretsioon
- Kortisooli madal tase seotud immuunsussüsteemi häiretega ning krooniliste valusündroomidega
- Krooniline alalävine põletik, mis seotud psühhopatoloogia ja füüsilise tervise probleemidega

RISKIKÄITUMINE

- Seksuaalvägivalda kogenute seas esineb enam
  - Suitsetamist
  - Alkoholi liigtarvitamist
  - Narkootikumide kasutamist
  - Seksuaalvahekorras olemist raha või mõne muu majandusliku hüve eest
  - STLdesse nakatumist
  - Samaaegseid seksuaalsuhteid erinevate partneritega

MIKS ON SEKSUAALVÄGIVALD SEOTUD RISKIKÄITUMISEGA?

- Püüd leevendada negatiivseid tundeid mõnuainete tarbimisega
- See omakorda põhjustab vähenenud võimet olukordi adekvaatselt hinnata ja oma vajadusi/turvalisust kehtestada
- Võimalikud vägivalda toimepanijad näevad joobes inimeses kergemat ohvrit
- Enda tervise eest hoolitsemise lõpetamine ja võimalikele negatiivsetele tervisemõjudele mitte mõtlemine
- Aga ka oma keha üle näiliselt kontrolli taastamine läbi seksuaalse riskikäitumise (prostitutsioon)

*„ENAM EI TEA ÜLDSE, MIDA TEHA
VÕIB...“*

**"I keep BOTH hands in my pockets at work
in case I accidentally touch a man's bottom.
It's a nightmare, you have to be so careful.
Increasingly I think the only solution is to
stop employing them."**

Claire, CEO

@manwhohasitall

AITÄH TÄHELEPANU EEST!